

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ

Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej

oraz Wojskowej Służby Polek

87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 180

e-mail: fepak@wp.pl; www.zawacka.pl

NIP 956 16 25 127; REGON 870502736

KRS 00000 41692

Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

Zabroenie teatru A. Rójewska 2014
Przygot. do digitaliz. B. Rójel 2014

AK
Wilno

† 1995

CIERPIŃSKA Maria Teresa

1630¹/USK

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI 1630/4SK

Cierpimska

.....
Maria Teresa

I./1. Relacja ✓

I./2. Dokumenty (sensu stricto) — dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relacje —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja —

.....
.....
.....
V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓

VI. Fotografie ✓ zol. I/1-6scio

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ

Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej

oraz Wojskowej Służby Polek

87-100 Toruń, ul. Podmurza 93. tel. 0048 56 65 22 186

e-mail: fozak@wp.pl; Nazwa: względnie stempel Archiwum

NIP 956 16 25 127; REGON: 970502738

KRS 00000 41692

Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

T. 1630 / WSK Cierpińska Maria Teresa

(nazwa zespołu, zbioru, kolekcji i sygnatura akt)

Lp.	Nazwisko i imię korzystającego	Temat pracy (ewent. cel wykorzystania)	Data korzystania
1	Anna Rojewska	Założenie teatru	27.03.2014
2	Barbara Rojek	Przepracowanie teatru do digitalizacji	27.03.2016.
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			

I/1. Relacja

- Relacja Cierpińskiej Marii Teresy opracowana przez Jerzego Brzozowskiego w. Towarzystwo nr. 3/98 "Hileńskie rozmaitości". Kserokopia str. 273-275. K. 3, s. 3. Fotograf. integr. z artykułem.

Wileńskie
✓ "rozmaitości" - 1-
nr 3/88
T.M.W.J.Z.W
Białystok

T 1630 / WSK

**CIERPIŃSKA
MARIA TERESA**

(1904-1995)

Córka Adama i Józefy z Miłaszewiczów urodziła się 7 lutego 1904 w rodzinnym majątku Anuliszki.

W 1925 kończy **Gimnazjum im. Elizy Orzeszkowej w Wilnie** i rozpoczyna studia wyższe w Studium Rolniczym przy Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym USB. Po dwóch latach naukę przerywa w wyniku czasowego zawieszenia działalności Studium.

W 1928 poślubia → Stefana Cierpińskiego z maj. Zacharyszki doktora medycyny.

Do wybuchu wojny w 1939 mieszka w swoim majątku Anuliszki, odziedziczonym po rodzicach. Razem z mężem kieruje gospodarstwem na około 600 ha użytków rolnych i leśnych, położonych w gminie Małe Soleczniki (pow. wileńsko-trocki).

Lata wojny i okupacji w jej życiu to **6-letni okres pracy społecznej, konspiracyjnej, zakończony służbą sanitarną w polowym szpitalu partyzanckim**, przeplatany ustawiczną zmianą zamieszkania w ucieczce przed represjami zmieniających się okupantów i radzieckimi bandami.

Początek wojny w 1939 zastaje C. w Anuliszkach. Jako działaczka Koła Ziemiarek **wyszukuje w swoim rejonie kwatery dla uciekinierów** z zachod-

nich ziem Polski i dla rannych wojskowych. **Organizuje zbiórki żywności** dla stolówek i rodzin wojskowych w Wilnie. W czasie takiego właśnie transportu żywności zastaje ją w Wilnie wejście Sowietów.

W czasie pierwszej okupacji sowieckiej musi opuścić Anuliszki, które znalazły się w pasie granicznym między Litwą a Białorusią; dwór w Anuliszkach stał się koszarami sowieckich pograniczników.

C. mieszka teraz w Wilnie, okresowo w Zacharyszkach, majątku męża. Nie ustaje w pracy społecznej: **nadal dowozi** - w miarę możliwości - **żywność** potrzebującym w mieście, **zabezpiecza biblioteki** wędrownie należące do Macierzy Polskiej w Wilnie, wywożąc je do polskich i katolickich wsi i zaścianków w rejonie Zacharyszek.

Podczas kolejnej okupacji sowieckiej (po zajęciu Litwy przez ZSRR) Cierpińscy, zagrożeni represjami i możliwością wywózki przez NKWD, opuszczają Wilno i przenoszą się do Plotek na terenie Litwy Kowieńskiej. Stefan pracuje tam jako lekarz gminny i tam zastaje ich wejście Niemców w 1941.

W sierpniu 1941 C. powraca do Anuliszek i **kontynuuje pracę społeczną i na rzecz polskiego podziemia**. Nie będąc jeszcze formalnie w konspiracji (przysięgę składa dopiero wiosną 1943) dom swój i majątek w pierwszych latach okupacji niemieckiej i przy jeszcze umiarkowanej działalności band sowieckiej partyzantki przekształca w **schronienie dla młodych ludzi przed wywóz-**

ką na roboty do Niemiec. Anuliszki są także **przyliskiem dla osób ukrywających się z innych powodów, spalonych, chorych żołnierzy AK**. Tu m.in. ukrywa się Ludwik Sempoliński. Ludzi tych C. żywi, opiekuje się nimi, przewozi w miarę potrzeby (np. z Wilna w teren → Adama Boryczkę („Tońko”).

Jak poprzednio transportuje żywność do polskich stołówek w Wilnie, a na swoim terenie **zaopatruje oddział partyzancki**, jaki pojawił się już jesienią 1942, dowodzony przez → Gustawa Dobrowolskiego („Kruk”), który stał się załączkiem → 6. Brygady. Współuczestniczy w **organizowaniu środków finansowych i materiałów osobistego wyposażenia** dla powstających oddziałów partyzanckich. **Przewozi i melinuje broń** w Anuliszkach wobec konieczności ewakuacji magazynów i skrytek z sąsiednich majątków.

Po zaprzysiężeniu wiosną 1943 zostaje **przydzielona do Kedywu Okręgu** z zadaniem organizacji dostarczania żywności grupom bojowym i oddziałom wychodzącym w pole i na akcje.

Od jesieni 1943 często zmienia miejsce pobytu, przenosząc się z Anuliszek na okresowe pobyty w sąsiednich majątkach, Dużych i Małych Solecznikach - wskutek narastającego zagrożenia ze strony czerwonej partyzantki. Równocześnie **pomaga mężowi w gromadzeniu leków, narzędzi chirurgicznych i wyposażenia sanitarnego** dla potrzeb oddziałów podczas akcji → „Burza”.

Wiosną 1944 zostaje **powołana na funkcję siostry gospodarczej w czołówce sanitarnej** z m.p. w → Onzadowie, kierowanej przez jej męża. Mobilizuje i przywozi do czołówki z Wilna chirurga dr. „Michała”. Prowadzi tu stołówkę, żywiąc grono 20-30 osób, leczonych żołnierzy i personel.

W → operacji „Ostra Brama” bierze udział przenosząc się wraz z czołówką bliżej Wilna do folwarku Czarna w rozwidleniu szosy oszmiańskiej i Czarnego Traktu. Tu **zabezpiecza wyżywienie dla rannych dowożonych z pola walki** - musi też chronić je przed kradzieżą przez personel sąsiedniego polowego szpitala sowieckiego.

Po rozformowaniu Czołówki na skutek zdradzieckich działań sowieckich C. wraz z personelem i mężem **zajmuje się rozmieszczeniem łóżek rannych w sąsiednich melinach, a także ewakuacją cięższych rannych** do → szpitala Ak-owskiego w Kolonii Wileńskiej. Nawiązuje kontakt z działającą jeszcze w Wilnie konspiracją celem **dostarczenia rannym w melinach dokumentów**.

Trzecią okupację sowiecką w okresie wzmożonego terroru spędza w Wilnie ustawicznie zagrożona aresztowaniem i dlatego decyduje się na wyjazd jednym z pierwszych transportów „repatriacyjnych”. Osiedla się na stałe w Warszawie. Przez wiele lat pracuje w bibliotece Zarządu Głównego Towarzystwa Botanicznego.

Od 1981 czynnie działa w NSZZ „Solidarność” przy Uniwersytecie Warszawskim, nadal całym sercem zaangażowana.

gażowana w niesieniu pomocy Polakom wywiezionym w głąb Rosji.

Zmarła 4 maja 1995 w Warszawie, pochowana na cmentarzu na Bródnie.

M. Cywińska, *Reportaż z lat wojny*, 1975, mszps

J. Brzozowski - osobiste wspomnienia

J. Baradyn-Żyliński, *Ojczyźnie i przysiędze Hipokratesa zawsze wierni*, Kielce 1997

Jerzy Brzozowski

T. 1630/4SK

AK
4ilno

++
CIERPINSKA Maria Teresa
(1904 - 1995)

1939

1945

Na zkriskove karty inf. 1.

i

J. 1630/4SK

AK
Wilno

++
CIERPINSKA Maria Teresa
(1904 - 1995)

1939 1945
Zrodlo: "Wileńskie rozmaitości"
Nr. 3/98. zob. I/1. Relacja

B. Rojda 2014.

AK
Hilno

H 1995

CIERPIŃSKA Maria-
Teresa

1630/4SK

CIERPIŃSKA Maria-Teresa

CIEPPIŃSKA NATIA Teresa

ZESKANOWANE

